

Emnekode : REL-101
Kandidatnr. : 5524
Dato : 02/12-10
Ark nr. : 1 av 10

① Lukasevangeliet

Lukasevangeliet er en tekst som står skrevet i det nye testamente, som er en del av den kristne bibelen.

Sjanger

Teksten er et evangelium, det vil si et godt budskap. I denne sammenhengen er det budskapet om Jesus Kristus som Messias, som er de gode nyhetene.

Vi kan si at lukasevangeliet er en biografi. Men det er ikke snakk om en biografi slik vi kjenner det i dag. Lukasevangeliet ble skrevet som de gjorde det i antikkens tid. Biografiene la da vekt på å karaktertrekk av personer gjennom hendelser og lære. Dagens biografier er mer opptatt av å følge en persons liv fra vuggen til graven. Antikkens biografier la ikke vekt på dette, ei heller gjør lukasevangeliet det.

Følgelig å være en biografi så er lukasevangeliet en rekke fortellinger og lignelser. Beretningene om Jesus og hans liv er det som får størst plass i Lukas' evangelium. Fortellingene og lignelsene som lukasevangeliets forfatter skriver om inneholder en rekke andre sjangere som; allegorier, eventyr, trekk, underberetninger og undervisninger.

Alt dette skal til slutt kunne gi leseren et bilde om hvem Jesus var, og hvorfor han gjorde som han gjorde.

Emnekode : REL-101
Kandidatnr. : 5524
Dato : 02/12-10
Ark nr. : 2 av 10

Forfatter.

Det er uvisst hvem som har forfattet Lukasevangeliet, men det antas å ha vært den samme personen som har forfattet Apostlenes gjerninger (som også er en del av NT). Denne personen tror man heter Lukas. Lukas skal ha vært en annengenerasjons hedningekristen. Han menes også å ha vært en elev av Paulus. Lukas skrev evangeliet til en person ved navn ~~Teofilus~~ Teofilus. Dette kommer frem i åpningsordene av evangeliet.

Forskere antar at Lukasevangeliet var ferdig skrevet rundt år 60 e.kr. Noen mener at det kan være eldre, i og med at det antydes i evangeliet at Jerusalem kan ha falt (år 70 e.kr.). Men dette er bare spekulasjoner.

Noen forskere mener også at Lukas skal ha forfattet Lukasevangeliet i Efesos (lilleasias dagens sør-vest Tyrkia). Noe som er sikkert, er at Lukasevangeliet ble forfattet på gresk.

Innhold.

Lukasevangeliet består først og fremst av tre hoveddeler. Den første delen omhandler Jesu fødsel, og barndom (kapittel 1 og 2). Den andre delen omhandler Jesu liv og virke (kapittel 3-18). Den siste delen tar for seg Jesu siste dager, også kalt lidelseshistorien (kap 19-24). Høydepunktet i evangeliet finner vi i Luk 9:51, da Jesus vender fokuset mot opp-

Emnekode : REL-101
Kandidatnr. : 5524
Dato : 02/12-10
Ark nr. : 3 av 10

standelsen. Fra da av skifter fokuset i evangeliet. Det som ellers kan nevnes om innholdet i Lukas-evangeliet er at mye av stoffet er likt det man finner i evangeliene etter Matteus og Markus. Det regnes at ca. 1/3 av det man leser i lukasevangeliet kan finnes igjen i Matteus- og Markus evangeliene. Dette er litt av kjernen i noe vi kaller det synoptiske problem, noe jeg ikke vil gå nærmere inn på i denne besvarelsen.

1/5 av lukasevangeliet er likt stoff fra kilden Q. Og hele 50% av lukasevangeliet er særstoff, altså stoff som det er kun Lukas som har med i alle de fire evangeliene i NT. Fokuset i lukasevangeliet er forresten å fremstille Jesus som Menneskesønnen, og Guds sønn. Menneskesønnen viser til det fullkomne mennesket. Som en sluttnotis vil jeg bare nevne at Lukas skrev til Teofilus for å overbevise ham om de tingene han allerede hadde hørt forkynt tidligere (viser da til ulike steder i Apg) ~~som~~.

Særtrekk

Som tidligere nevnt så er ca halve lukasevangeliet særstoff. Dette er stoff som de andre evangelienskrifterne ikke har nevnt i sine skrifter.

De mest framtrepende tingene kan nevnes.

Beretningen om Jesu fødsel, og omstendighetene rundt den er det bare Lukas som nevner.

Dette er av stor betydning da denne beretningen

Emnekode : REL-101
Kandidatnr. : 5524
Dato : 02/12-10
Ark nr. : 4 av 10

gir Jesus-skikkelsen økt historisk troverdighet. Dette gjøres ved at historiske personer som keiser Augustus og landshøvdingen Krininius knyttes til bestemte geografiske steder i beretningen. Andre særtrekk i Lukasevangeliet er de mange lignelsene og fortellingene som nevnes. Noen eksempler på dette er fortellingen om Marta og Maria, Sakkeus og på veien til Emmaus. Denne siste beretningen er av betydning da den er fra tiden etter Jesu død - altså hans oppstandelse.

Et siste eksempel som viser noe av Lukas' vektlegging i sitt evangelium knyttes til Jesu død på korset. Det finnes flere særegne elementer rundt Jesu død på korset, men jeg velger å stoppe opp med én av hendelsene. Lukas skriver at det bare var én av de to røverne som hang ved siden av ~~ham~~^{Jesus} som spottet ham. Den andre tok Jesus i forsvor. Dette er ulikt det som står skrevet i Matteus og Markus. De skriver at begge røverne hånet Jesus. Det kan tenkes at Lukas skriver annerledes fordi han ønsker å legge vekt på Jesus som den nådige, og frelsende Gud. Røveren som tar Jesus i forsvor får nemlig et løfte fra Jesus om å gå sammen med Jesus inn i paradiset.

Det er motivet til forfatteren av de ulike evangeliene man må se etter, for å kunne forstå hvorfor de skriver som de gjør.

② Pirke Avot.

Pirke Avot blir ofte omtalt som "Fedrenes ord", og er en rekke visdomsord, undervisningstekster og etiske levereregler fra jødiske lærde.

Form.

Pirke Avot er en del i Mishna, som er den muntlige toraen skrevet ned (i Talmud). Den står som traktat nr. seks. Pirke Avot ble forfattet av en rekke navngitte rabbinere. Av disse er rabbi Hillel, og rabbi Shammai de mest kjente (og anerkjente). Pirke Avot ble skrevet ned ca 200 e.kr. Dette ble gjort fordi det oppstod et behov i ~~den~~ jødiske folk å få skrevet den muntlige tora ned, etter at tempelet (det andre) hadde blitt ødelagt av romerne i år 70 e.kr. Jødene ble da spredt for alle ^{kanter} ~~kanter~~, og de mente da at det var viktig å få den muntlige toraen skrevet ned. Hvis ikke, kunne den gå tapt.

Innhold og funksjon.

Pirke Avot består av visdomsord, undervisning og levereregler. Det er en veldig populær skrift, og gis ofte ut i lommeutgaver, praktbøker eller som rabbinske lørbøker. Pirke Avot inneholder læresetninger, samtaler mellom lærde, de ulike livsfasene til et menneske, og ikke minst etiske retningslinjer. Eksempelene som kommer frem i Pirke Avot er til etterfølgelse. Skriftet blir ofte brukt som

Emnekode : REL-101
Kandidatnr. : 5524
Dato : 02/12-10
Ark nr. : 6 av 10

mal for barneoppdragelse og respekt for eldre mennesker. Det er kanskje spesielt omtalen av livsfasene som ligger til grunn for dette. Livsfasene utgjør idealet for hvordan en jøde (mannlig) skal leve livet sitt.

Men kanskje det aller viktigste med Pirke Avot er de etiske levereplene. Hele den jødiske etikk og moral er tuftet på de Tordes visdom i Pirke Avot. Det trekkes både etiske og juridiske prinsipper ut fra eksemplene som gis i Pirke Avot. Spesielt så er det to læremestere som gis stor oppmerksomhet. Det er rabbi Hillel (70 f.kr-10 e.kr.) og rabbi Shammai (50 f.kr-30 e.kr.). Disse to blir ansett for å ha vært eksepsjonelt vise. De hadde sine egne skoler (beit Hillel og beit Shammai), som stod for litt motstridende lære. Hillels hus forkynte et budskap som fremmet nestekjærlighet, mens Shammais hus stod for en mer bokstaver tro tolkning av tekster. Til tross for dette skal det visstnok ikke ha oppstått noen spild mellom de to vismennene.

Pirke Avot er altså en rekke skrifter fra mange vise jødiske menn, og som er skrevet ned i Mishna.

Emnekode : REL-101
Kandidatnr. : 5524
Dato : 02/12-10
Ark nr. : 7 av 10

③ Hellige skrifter - Jødedommen, Kristendommen, Islam.

De hellige skrifter i jødedommen, kristendommen og islam er bygd opp på ulike måter, i denne besvarelsen vil jeg ta for meg skrifterne for hver enkelt religion, for så å gjøre rede for ulikhetene til slutt. Jeg tar ikke med Talmud eller Hadith siden det ikke spørres om det i oppgaveteksten.

Jødedommen.

Den hebraiske bibelen, eller Tanak, består av tre hovedinndelinger. Loven (Toræen) omhandler de første fem bøkene, Profetene (Nevi'im) omhandler profetene og salmene, Skriftene (Ketuvim) omhandler israels- folkets historie.

Tanak består av en rekke skrifter, og har mange ulike forfattere. Toræen er den viktigste delen av Tanak, og kommer først i rekkefølgen. De fleste jøder mener at Toræen ble gitt direkte til Moses på Sinai av Gud. Profetene ble gitt åpenbaringer av Gud som ble skrevet ned av mennesker. Den hebraiske bibelen er organisert og strukturert med en hensikt. Boken avsluttes med israelsfolkets tilbakekomst fra fangenskapet i Babylon. Dette er et berisst valg som er blitt gjort, da denne måten å avslutte boken på er av stor betydning for den jødiske enheten vi kjenner i dag. Det virker som det er en plan med det hele.

Emnekode : REL-101
Kandidatnr. : 5524
Dato : 02/12-10
Ark nr. : 8 av 10

Kristendommen

Den kristne bibelen består av 66 bøker fordelt på to testamenter. Det gamle testamentet (GT) er identisk med den hebraiske bibelen når det gjelder innhold, men skiller seg fra den når det kommer til oppbygningen. I GT har man som i Tanak de fem mosebøkene først. Etter dem så kommer salmene og historien. GT avslutter med profetene. Dette gjøres fordi de kristne hadde et annet fokus enn jødene når de strukturerte skriftene sine. De kristne valgte å avslutte med profetene fordi det gav et framspek mot den kommende Messias. Der hvor jødene har lagt sitt fokus rundt loven i Toræen, har de kristne lagt sitt tyngdepunkt rundt historien og en glidende overgang til det nye testamentet (NT).

NT består hovedsaklig av fire evangelier, som er biografier om Jesus, og en rekke brever. Til slutt i NT finner man en åpenbaringsbok som skiller seg ut fra de andre skriftene.

Som i jødedommen virker det som om de kristnes struktur og organisering har en plan. Det fremstår som et ~~verk~~ helhetlig verk. Det er mange ulike forfattere som står bak bøkene fra GT og NT.

Emnekode : REL-101
Kandidatnr. : 5524
Dato : 02/12-10
Ark nr. : 9 av 10

Islam,

Koranen er samlingen av åpenbaringerne som ble gitt profeten Muhammad av engelen Gabriel. Åpenbaringerne var fra Gud og Muhammad var hans budbringer/talerør. Alt Muhammad mottok av åpenbaringer ble skrevet ned i surer (enten av kalif Uthman år 650 e.kr, eller av andre mye senere). Disse surene ble samlet i en bok, som ble kalt Koranen.

Koranen deler surene inn i vers. Strukturen i Koranen er ikke basert på kronologi, men på lengden av surene. De lengste surene står først, og de korteste står til slutt (med unntak av åpningssuren som er ganske kort). Det er Muhammad som står bak surene, og er den som har redigert dem. Men det var ikke han som har skrevet dem ned.

Forskjeller,

Forskjellene av strukturene for de ulike hellige tekstene kommer allerede frem av besvarelsen. Jeg vil bare peke på de viktigste forskjellene.

Tanak og GT er likt innholdsmessig, men har ulik oppbygging og ulikt fokus. Samtidig som det er sagt så virker det som at begge skriftene har en klar plan. Denne type plan finner man ikke i Koranen.

Både Tanak og Den kristne bibelen har mange forfattere, i Koranen så er opphavsmannen.

Emnekode : REL-101
Kandidatnr. : 5524
Dato : 02/12-10
Ark nr. : 10 av 10

profeten Muhammad. ~~Den jødiske~~ Den hebraiske bibelen og Den kristne bibelen har et helhetlig preg over seg. Den eneste form for system man finner i Koranen er at de skiller mellom lange og korte suren,